

о. Юрій Мицик, І. Ю. Тарасенко

*Інституту української археографії та джерелознавства
імені М.С. Грушевського НАН України*

З ДОКУМЕНТІВ ДО ІСТОРІЇ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (Ч. 2)

В статті розглядається малодосліджений початковий період в історії Кам'янець-Подільського університету. В деяких листах викладачів університету до першого його ректора проф. І.І. Огієнка (в майбутньому митрополита Іларіона), які наводяться у статті, засвідчується тяжке становище університету й багатьох викладачів, котрі не змогли емігрувати і зазнали репресій від радянської влади..

Ключові слова: Поділля, Кам'янець-Подільський, Український Державний Університет, Православна Церква, еміграція.

В двох попередніх статтях [1] ми висвітлювали питання про архів митрополита Іларіона (Огієнка), що знаходиться в Консисторії Української Православної Церкви в Канаді (Вінніпег), про зв'язки митрополита з Кам'янцем-Подільським, про незнані сторінки в історії Українського Державного Університету (далі – УВУ) в Кам'янці-Подільському, які відбулися в листах його студентів та співробітників 20-х рр. ХХ ст. до проф. Огієнка ще світської особи. Не повторюючи вже надрукованого, перейдемо до характеристики нової групи листів.

Отже, спочатку подаємо лист – єдиний в архіві митрополита протоієрея Н. Никитюківа. На жаль, про особу останнього не можемо сказати детальніше. З листа довідуємось, що до вимушеної еміграції жив із сім'єю (дружина й троє дорослих дітей, онук) в Кам'янці-Подільському, зазнав поневірянь в таборах для інтернованих вояків армії УНР в Польщі, був знайомий з Огієнком як мінімум з часів еміграції, став служити в якийсь сільській парафії на Волині (?). Його лист-відповідь на послання Огієнка від 26.08.1922 р. важливий подробицями з життя кам'янчан, зокрема релігійного, які повідомили його члени сім'ї, котрим вдалося якось ви дістатися з більшовицького «раю». Наступний лист (№ 2) належить перу Віктора Приходька (1886-після 1951 р.) – визначного українського політичного, громадського і культурного діяча, міністра юстиції УНР, на еміграції – викладача Української Господарчої Академії в Подебрадах (Чехословачина), автора прекрасних спогадів про кам'янець-подільський період його життя «Під сонце Поділля». У томі кореспонденції митрополита Іларіона, виданому нами у 2006 р. [2] наводиться два його листи та п'ять реєстрів (скороченого переказу) листів до митрополита 1945-1951 рр. Тут же наводимо лист з довоєнного періоду, в якому не тіль-

ки яскраво описуються початки його еміграційного життя, але зроблені влучні характеристики еміграції, порівняння відродженої Чехії та України (не на користь останньої). Наступні три листи належать перу Степана Сірополко (1872-1959), видатного українського педагога й бібліолога, з 1917 р. – керівника народного шкільництва у Києві, потім – товариша міністра народної освіти УНР. На еміграції у міжвоєнний період (в Польщі і Чехословаччині) – професор українських вишів у Празі. Нарешті (№6) подається розгорнутий список трьох священників – кандидатів для виїзду в США й Канади, щоб очолити там православні парафії. Всі троє так чи інакше пов'язані з Кам'янець-Подільським та УДУ. Особливо цікавими є дані про уродженця Поділля, учасника українських визвольних змагань 1917-1921 рр., одного з ініціаторів створення УДУ – Григорія Калістратовича Степури.

Таким чином, нижченаведені листи проливають світло на історію УДУ і в цьому полягає їх основне значення як історичного джерела. Ми зберігаємо авторський рукопис і лише в деяких випадках дещо коригуємо його, наближуючи до сучасного українського правопису.

Джерела та література:

1. Тарасенко І.Ю. 3 листів митрополита Іларіона (Огієнка) / І.Ю. Тарасенко // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта. Науковий збірник. Серія філологічна. – Кам'янець-Подільський, 2016. – С. 327-335. Перша частина нашої статті «3 документів до історії Кам'янець-Подільського державного українського університету» подана до друку в Кам'янець-Подільський університет.
2. Листування митрополита Іларіона (Огієнка). – К., 2006. – С. 409-414.

* * *

№ 1

1922, жовтня 1. – Лист Н. Никитюківа.

«Вельмишановний Пане Міністре!

На лист Ваш, від 26/VIII б. р. маю за обов'язок повідомити, що на великий жаль, у цей мент нічим не можу я стати в пригоді моїм братам-таборянам п[ан]отцям, бо й сам на перших порах нічого не маю, ледве живу – перебиваюсь разом із родиною, що недавно приїхала до мене з Кам'янця. Збіжжа з поля мені дісталось дуже мало, та й з того половину прийшлося віддати священникові, що наглядав парафію до мого призначення, а крім того ще й заплатити досить велику данину. Решта пішло на одяг та взуття сім'ї, бо з большевицького пекла вони вирвались, як звичайно буває, босі і обдерті. Доход з моєї парафії дуже мізерний. Все ж таки згодом може я поправлюсь, а тоді з великою охотою таборових пан отців не забуду, бо сам зазнав тяжкого таборового життя.

Багато цікавого оповідає моя родина про становище Української Церкви на Поділля. Українізація поширюється жвавим темпом. В Кам'янці, поки що українська церква одна – кафедральний собор (університетська закрита), на черзі до відібрання стоїть Ал. Невська. На проханню за її українізацію в час виїзду моєї родини стояло 2000 підписів. Українських єпископів на Поділля три: Йосиф (проф. Оксіюк) у Кам'янці, архієпископ Іоанн (Теодорович) у Винниці і єп. Миколай (Борецький) у Гайсині. На цілій Україні рахуються 12 українських єпископів. Російських єпископів на Поділля, oprіч арх. Пімена 5: Валеріян (Рудич) у Кам'янці, Лолій у Бару, Амвросій у Винниці, Герасим у Бершаді і Григорій (Маньковський) у Гайсині. Цікаво знати, як почувають себе російські єпископи, після усунення Патріарха Тіхона і призначення на його місце неканонічного Церковного Комітету?

З Кам'янця приїхали до мене: моя дружина, син Василь – асистент Університ[ету] Кам'ян[ецького], донька Ліда – студ[ентка] і внук Василь збираються до Чехії, де має надію дістати посаду лектора в Українській Господарчій Академії в Подєбрадах. Молодший син Володимир перебрався туди ще в травні місяці, де зараз студентом у тій же Академії. В своїх листах він підмовляє мене теж їхати в Подєбради і улаштувати при Академії церкву та служіння, в якому велика потреба. Не знаю я, що робитиму, бо на посаду священ[ика] при Академії є вже в мене конкурент – п. о. Петро Білон, котрий заздалегідь подав прохання, дуфючи на свої quasi наукові праці – «Рел[ігійно] Науковий Вістник», переклад Служби Божій і т. инш. Мабуть він і дістане посаду.

З правдивою і глибокою пошаною, протоіерей Н. Никитюків
1/X 1922 р.»

(Автограф)

№ 2

192 __, вересня 16. – Берлін. – Лист Віктора Приходька.

«Вельмишановний Іван Іванович.

Ви десь певно дивуетесь, не одержуючи від мене так довго ніякої вістки. Дійсно, вже давно треба було Вам написати, але з одного боку, обставини циганського життя завше не відповідали, а з другого, я все чекав з'ясування свого становища аби написати куди мені вислати гроші.

Зараз я уже тиждень в Берліні, а до того часу три тижні був у Празі. Тут іменно я ніяк не міг з'ясувати свого становища і зволікався з листом. Річ в тім, що і тут за кордоном прийшлося мені зачепитись і значно потерпіти од наших українських недоладностей. Справа була так: 12-го я приїхав до Праги, побував у лікаря, переконався (як я і думав спочатку), що в сій цілі мені треба їхати до Берліну і оглянувши Прагу, 19-го серпня, себто через сім днів готовий був їхати до Берліну. Але не тут-то було: в німецькім консульстві в Празі (котре мало дати візу) подивились на мій документ, виданий нашим М[іністерст]вом Закордонних Справ, оглянули мене з голови до ніг і сказали: «Вам треба мати дозвіл на в'їзд до Берліну від Берлінської поліції». Передо мною і за мною много товпилося в консульстві сила ріжного народу, що теж чекали візи до Берліну – люде ріжних націй, держав і станів і я спитав консула: «А що ж, цим всім також хіба потрібний дозвіл берлінської поліції?» «Ні, не потрібний» – була відповідь. «А чому ж мені потрібний?». «Бо ви українець» – відрізав консул. Я почув глибоку образу свому національному почуттю, я побачив велику зневагу до нашої держави, паспортни якої я мав нещастя мати, але я мусів безсило скоритись: я ж згадав і потім се мені потвердили, що се ж є результат державної творчости нашого посла в Берліні д. Порша, представника, поставленого захищати достоїнство республіки і опікуватися про її підданців. Я не знаю мотивів сеї заборони – кажуть, що дехто з українців зловживав дипломатичними паспортами (а дехто каже, що д. Порш просто боявся пускати до Берліну людей, що хотіли б цікавитися його роботою), але я на собі яскраво відчув оскільки такі перешкоди і такі заборони не можуть бути виправдані ніякими мотивами. Коли окремі особи зловживають паспортами чи скандалять, то треба тягнути їх до відповідальности, але карати за це громадян цілої держави – се є і юридично і якого хочете боку щось неприпустиме. Отже з того дня і почались ріжні перипетії – я мусів посилати до нашого посольства в Берліні одну телеграму, потім другу, потім третю, мусів ходити до нашого посольства в Празі, я чекав, я опинився в ролі «просителя» і з виглядом «бывшого человека» вистоювати у прийомній у німецького консуля, щоби запитати його – чи є відповідь чи нема з Берліну,

я нуждався в грошах, але я не знав, що писати Вам – чи просити висилати гроші до Праги, чи, якраз – прийде дозвіл і мені треба буде їхати до Берліну і т. д. і т. д. Одним словом, за своє українське підданство я з 19 серпня по 5 вересня мусів сидіти в Празі зо всіма впливаючи ми звідси наслідками – трагою грошей, часу і інше. Звичайно, коли я про се так багато пишу, то не по міркуванням особистого характеру, бо зрештою, я в Празі ніколи до того не був і мені було корисно і приємно оглянути її ближче, але я підношу справу виключно з боку державного і навіть просив и вас переказати це все А.В. Ніковському. Вся штука в підриві авторитету нашої держави. Бо що значить заборона, про яку клопотався перед німецькою поліцією наш посол: се значить: «українці на 99% жуліки, а тому тримай вухо остро». І ось, замість того, щоби наша держава помаленьку і потихеньку входила в загальноєвропейський державний оборот, то наші представники, навпаки, виключають її з цього державного обороту, ставлячи свою державу у першого ліпшого німецького чи іншого урядовця «под сомнение». А що значить така заборона з боку ділового: уявм собі, що Вам потрібна негайна операція – хто має відповідати за Ваше життя, або Ви комерсант: на скільки відсотків населення України має переплачувати на товарах за те, що Ви два тижні маєте чекати візи і т.д. і т.д. А національне самолюбство? Кажу Вам: – передо мною пройшли через консульство тисячі людей – жидів, спекулянтів, робітників, селян, поки я, українець, добився свого дозволу. Моє глибоке переконання – наше Мініст. Закорд. Справ повинно зацікавитися сею справою і це ганебне виключення для Укр. Держави – знести (звичайно, коли се тепер можна зробити, бо як мене інформували, в німецьких державних колах страшно не симпатикують Поршу).

Ну про се годі: був у Празі у рекомендованого лікаря, але він поставився якось дуже легковажно до мене – не зробив ні аналізів, ні обслідування і я зараз побачив, що мені таки треба до німців. Отже десь завтра маю йти до відомого німецького проф. Гааса.

Оглянув Прагу, оглядаю Берлін... Не можу того зробити так, як могла б се зробити яка-небудь екскурсія, з спеціальними знавцями, але все ж такого, що можна. Багато бачу і, по можливості занотовую, цікавого для мене, як для земського робітника, а ще більше почерпнули б тут наші мійські діячі. Се із того, що багато на вулицях, на поверхні землі, а звичайно на фабриках, на заводах, в школах, в державних установах багато могли б і повинні зачерпнути наші інженери, педагоги, державні мужі та інше.

Заздриш державам, у котрих є ... територія і нормальне життя. Особливо заздриш Чехії – їх же чехів – лише всього сім мільйонів – се півтори Подільських губернії, а мають державу, як лялечка і живуть спокійно, маючи вісім мільйонів меншостей (всього 15 мільйонів). Рух в Празі надзвичайний: люде їдуть автами, трамваями, візниками, гарбами, візками – рух чисто діловий – бачиш, що держава щось пробує, творить.

Дійсно і в Чехії і в Німеччині (хоч з Берліном я ще не встиг добре познайомитись – се незрівняна з Прагою махініща) – ріжних творів, особливо, що у нас не дістає – мануфактури, шкла, посуду, залізних виробів – велика сила. І продати їх у торговців – є велика охота. Дивуешся тільки – як, дійсно, всі наші місії, комісії ходили коло цього добра, торгували і нічого для України не дістали. Правда, що до Праги, то посол Славінський, у котрого я в сій справі, між іншим був, заявив мені, що в торговельні справи він не хоче встрявати і, дійсно, як видно, не цікавиться сим питанням. А дуже шкода, бо се найближча до нас держава, з якої ми щось могли б мати. Тепер особливо, бо Чехія і Румунія в Союзі і остання очевидно не противилась би провозу чехословацьких товарів до України. В сій справі я напишу спеціаль-

но до Е.П. Архипенка, котрому замовив у Празі «Первый торгово-промышленный справочник Чехословацкини». Як бачите, книжка на російській мові. Дійсно, тут росіяне-емігранти, а тепер і большевики, багато працюють в справі економічного зближення з Чехією (і Німеччиною), а через це дуже виграють і в політиці.

Отже – трохи про закордонну політику чи, правильніше про політику за кордоном, яка нас може цікавити. І в Празі і в Берліні є українські клуби чи громади, але значіння їх політичне майже ніяке. Мають помешкання досить гарні, збираються, говорять... але вже і говорити надокучило... Окремі особи і окремі гуртки за те працюють і страшенно каламутять українську справу перед європейським громадянством. В Берліні провадить і досить енергійно акцію пан Скоропадський з компанією, в Парижі Маркотун – федераліст, понайхали уже і представники «Совітської України» – і сторонній людині надзвичайно трудно розібрати хто ж дійсно, має право говорити од імені України. Великий ворог наш – російська еміграція. Ще не бачиш їх, а вже відчуваєш яким істинно-руським духом від них тхне. Се все публіка, котра рано чи пізно таки буде коло державних справ в Росії і з ними прийдеться ще вести українству страшенну боротьбу за елементарні права. Ось через що наше міністерство освіти не повинно дрімати, а навіть будучи за межами території працювати над освітою України і над національним освідомленням мас. Бо перед Україною ще багато іспитів... Ясно, що коли в Росії буде цар, то селянських повстань проти него не буде, раз селянства не буде обходити момент національний. Як доказ того – який хаос твориться з українською справою за кордоном, посилаю вам бандероллю пачку ріжних газет... Читаєш це все і відчуваєш, що нашому уряду як повітря потрібно хоч клаптик своєї території, щоби звідти голосно, не покриваючи всі quasi українські голоси, говорити про Україну. І тепер відчувається, що наш уряд повинен голосніше заявляти пр. своє існування перед Європою, щоби Європа знала – хто є дійсний уряд України...

Зрештою, коли я се пишу, то не знаю навіть в яким смислі зараз можна говорити про Укр. Уряд., бо сюди доходили якісь неприємні чутки пр. можливість «саморозв'язання» уряду і т. д. і т. д. Отже, дуже буду Вам вдячний, коли напишете, оскільки можна, як стоїть наша справа взагалі, бо на Україну хочеться дуже і дуже, а наші дами тільки і мріють про свій Кам'янець.

Тепер про гроші. До сеї пори крутивсь, продавши між іншим десять тисяч австр. крон. Коли всього дві тисячі чеських взагалі треба мати на увазі, що за коронами австрійськими ще тужать тільки галицькі селяне, а в дійсности се така валюта, що вже формально майже вийшла з обігу і її треба збувати. Дещо і навіть не мало – запозичив у брата. Щодо переміни польської валюти на німецьку, то се дуже тепер невігідна справа, бо польська стояла увесь час дуже низько і тільки тепер почала підноситись. Отже витратити її зараз, себто переміняти на німецьку марку – зовсім неекономно. Тому я, порадившись з фінансистами, вирішив так: всі мої гроші, які Ви одержали для мене, просити Вас внести на мій біжучий рахунок (або технічно: відкритиkonto на моє ім'я) в одному із солідних банків в Тарнові. При сьому треба подати банкові мою берлінську адресу (Berlin, Fredenau Gosslerstrasse, № 19, bei Bene, fur Wictor Prichodko – по українськи: Берлін, Фреденау (частина міста) Госслерштрассе (вулиця), № 19, у Бене, для мене). банк тарновський сповістить мене по цій адресі, що на моє ім'я зложено гроші. От тоді я телеграфно буду переводити з банку свої гроші, але не разом, а частинами, щоб не дуже тратити на курсі. Таким чином, я і вас не буду турбувати щоразу і, крім того можу перевести для себе гроші хоча б вас і не було в Тарнові і т. подібне. Під сим виглядом дуже просив би Вас, Іван Іванович, вико-

ристати для мене дозвіл Ради міністрів щодо одержання грошей замість наперед і внести всі разом. Коли гроші внесете, то незалежно од банку, будьте ласкаві, повідомити мене, коли будете писати (адреса вгорі). При вкладі грошей до банку прошу затримати три тисячі польських марок і видати їх моєму братові Миколі Приходькові, якщо він не має посади. Йому правда, обіщали, але зважаючи на обставини, я мало надіюсь на се і гадаю, що він бідує. Я йому пишу, щоби він звернувся до Вас. Життя за кордоном (те що необхідно), порівнює, недороге – на мою сім'ю треба до трьох тисяч німецьких марок. Але дуже багато грошей витрачається при переїздах на дорогу, на готелі, на візників і т. д. поки не встигнеш завести якусь норму. Ну, звичайно, що перед вітринами очі розбігаються і багато треба б було чого купити, але що ж Ви зробите, коли наш брат пролетарій. Дуже шкодуєш тут, що не зацікавився на Україні постачанням в армію.

Ледве не забув про одну Вашу справу написати. Ви просили мене купити «Історію чеської мови» Маючи час, я обійшов майже всі магазини Праги, але такої книжки нігде не знайшов. Попросту у них такої книжки нема. Пропонують звичайну історію, історію літератури, граматику і т. інше. Був навіть в Університеті, але там нічого не добився. Сказали міні лише, що є тільки в бібліотеках деяких (між іншим, університетські) книжка Гебаура «Історічка Млувніца», але її можна дістати лише для прочитання. Взагалі щодо серйозних наукових книжок, то у чехів не густо, хоча взагалі продукція книжкова і газетна дуже велика.

Ну, на сім скінчу. Коли Вам треба було щось в Берліні – я до Ваших послуг. А поки що будьте здорові. Привіт Вам і Вашій дружині од Ганни Павлівни і мого брата.

З пошаною до Вас Вікт[ор] Приходько

16/IX.

P.S. Три дні назад скінчився строк мого одпуску. Як Ви бачили з мого листа, по незалежним од мене причинам (затримка з візою) я не скінчив своєї справи і звичайно, що нема ніякої рації повертати, не скінчивши її. Тому я прошу у Вас продовження мого одпуску, про що вишлю на днях прохання з лікарським свідоцтвом.

Ваш В. Приходько».

(Автограф)

№ 3

1922, вересня 19. – Лист С.О. Сірополка.

«19.IX. 1922 р.

Високоповажаний Іване Івановичу!

Вчора Рада В. М. доручила мені скласти доповідь в справі придбання будинків в К[ам'янець] – П[одільському] для Університету.

Ласкаво прошу Вас надіслати мені відповідний матеріал, щоб я міг скласти доповідь для внесення на засідання Ради в п'ятницю.

Бажана Ваша присутність на цім засіданні, про що хотів Вам писати А. М. Ливицький.

Привіт Домні Даниловні.

З щирою пошаною до Вас *Ст. Сірополко*»

(Автограф. Листа написано на іменному папері «Сірополко Степан Онисимович»)

1922, вересня 19. – Лист С.О. Сірополка.

«19 вересня 1922 р.

Ч. 993

До п. Ректора Кам'янець – Подільського
Державного Українського Університету

Прошу Вас, пане Ректоре представити мені в негайному порядку детальні відомості пр. оте, які саме, коли та яким чином було придбано будинки від приватних осіб для Кам'янець-Подільського Державного Українського Університету, а також де знаходяться в даний момент кріпосні акти на ці будинки.

Керуючий Міністерством

Народньої Освіти

Ст. Сірополко»

(Машинопис на бланку «У.Н.Р. Міністр Народньої Освіти». Рукою І. Огієнка зроблено напис «Одержав 21.IX.1922. Відповів листівкою 21.IX.1922 р.»)

№ 5

1922, грудня 19. – Лист С.О. Сірополка.

«Високоповажаний Іване Івановичу!

Під час останнього побачення з Вами в Тарнові Ви висловили думку про передачу бібліотеки Кам'янецького Унів[ерситету] до табору.

З огляду на те, що в складі бібліотеки мається чимало дублетів, то я вважав би доцільним залишити їх при М-ві Осв[іти] Чи погоджуєтесь Ви з моєю думкою? Привіт від Ніни Мих[айлівни] і мене Домні Данилівні.

Бажаю Вам всього найкращого. З щирою пошаною Ст. Сірополко

19/ХІІ.22 р.

м. Тарнів»

(Автограф. Поштова листівка. На звороті штамп про отримання «23.ХІІ.1922» і рукою І.Огієнка: «Відписав 24/ХІІ»)

№ 6

Початок 20-х років ХХ ст. – Список священників – кандидатів для українських православних парафій в США і Канаді.

«СПИСОК

Осіб, яких Міністерство Ісповідань вважає кандидатами для українських православних парафій в Канаді та Злучених Державах.

1. Табінський Петро – священник. Народився 30.VI.1888 р. в м. Берестечку на Волині. 1914 р. скінчив Петроградську Духовну Академію магістрантом і був залишений при катедрі Історії Стародавньої Церкви професорським стипендіатом; з 1914 р. 26.VIII вчитель (професор) Петроградської Духовної Академії; з 1919 р. 3. X. приват-доцент Кам'янець – Подільської Духовної семінарії. Зараз священником Володимирського на Волині кафедрального Собору. Має дружину 33 років і троє дітей 2-6 років.

2. Степура Григорій Калістратович. Народився 20.XI 1881 р. в м. Жванці на Поділлі в сім'ї урядовця. В 1897 р. скінчив Кам'янецьку Духовну школу. Вчився в Подільській Духовній семінарії, звідки по закінченню 4 кл. був звільнений за участь в українському товаристві «Промінь»; з 5 класи Кутаїської

Духовної Семінарії, куди вступив, був звільнений за участь в українському гурткові; вступив до Астраханської Духовної семінарії, яку й скінчив у 1904 році; був учителем у військовій козачій школі на Кубані; яко стипендіат Подільського Земства вчився в Харківському Ветеринарному Інституті: по закінченні 3 курсів вступив на правничий факультет Варшавського університету, який скінчив в 1912 році. У місяці вересні 1912 р. служив помічником присяжного адвоката в стані Присяжної Адвокатури Округу Одеської Судової Палати. У 1914 р. виконував обов'язки судоходного надзорця в Могилеві Подільському. З 1915 по 1917 р.р. служив секретарем-юрисконсультом Сумського Повітового Земства на Харківщині. З квітня по вересень 1917 р. служив начальником повітової міліції у Кам'янці-Подільському. З вересня 1917 р. по квітень 1918 р. працював на посаді Харківського, Курського та Вороніжського обласного комісара. З травня по жовтень 1918 р. був мировим суддею у м. Жванці на Поділлі; з 19 листопада 1918 р. по 21 червня 1919 р. був губернiальним комісаром Поділля. У 1920 р. голова міський м. Жванця. З 4 липня 1920 р. займав посаду радника Подільського губернiального комісара; з серпня 1920 р. до листопада 1921 р. – урядовцем для особливих доручень У кл. при Міністерстві Внутрішніх Справ. Звільнений за штат. Ініціатор та член різних українських гуртків та організацій. Член українських установчих зборів та національного конгресу. Один з ініціаторів Кам'янець – Подільського Державного Українського Університету. Член Подільської Директорії. Перед від'їздом до Америки висвятився у священики.

3. Білон Петро – священик, має 40 років; родився на Київщині; в 1905 році здав іспит за 8 кл. гімназії, служив в різних державних установах відомства фінансів на посаді урядовця. В 1911 році вступив на службу в піший полк на посаду урядовця; в 1914 році приймав участь в світовій війні; в 1917 році прибув з фронту до Києва, де взяв участь в українізації авіаційних частин; з 1919 року – на посаді начальника канцелярії Головного Управління повітряної флоти – брав участь в походах проти большевиків. В 1919 році вступив на Богословський факультет Кам'янець-Подільського Державного Університету; в 1920 році перейшов на третій семестр; в 1920 році прослухав Пастирські курси при тому ж Університеті і видержав іспит. В 1921 р. січня 4 дня висвячений Гродненським єпископом во священики; під час інтернування армії УНР веде культурно-просвітню працю в таборі Олександрів.

Керуючий справами Департаменту Православної Церкви (...)*

Старший діловод (...)*»

(Машинопис. Б/д. Печатка Міністерства Ісповідань)

In the article the unexplored initial period in the history of Kamianets-Podilsky University is studied. Some letters of university professors to the first rector prof. I.I. Ohienko (future Metropolitan Hilarion), which are listed in the article, show difficult conditions of university functioning and represent difficulties that many professors faced because they could not emigrate and were repressed by the Soviet regime.

Key words: Podillya, Kamianets-Podilsky, Ukrainian State University, Orthodox Church, emigration.

Отримано: 12.04.2017 р.